

Մանգրումի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳՐՅՅԵ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻԼԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԵ

1866 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10 ՃԻՄԱ ԻՐԹԵՍԻ

ՆԻՍԵՐՈ 143

Մանգրումի Էֆեսոս համայնական 6 եանի սենեակ 300
նիւսիս վերինիւ, սենեակ գործելի, բաժնա փարսոր տախի
հիմնակ օլարագ, 200 զէ՛ օլուպ, ալթը այլըը 100 զէ՛ օլա-
րագ, վե նիւսիսի տախի 50 ար փարսոր սաթըլաճագ արբ:

Իլանաթըն պէ՛հեր սաթըլը իլէն, պի-
րինճի տէֆտա 5, իրի ճի տէֆտա 2,
վէ իլէնճիւ վէ սաթի տէֆտա 1
էր զուրուշ այլընճագ արբ:

Մէքթուպ վէ սաթիւ, Պէյ-օղլունտա սոգրու-եօլա
519 նիւսիսիւ խանէտէ ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏ Թապիա-
նէսիտէ, Կարապետ 3. Փանսեանէ կէօնէրիլէ՛ք տիր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԻ ՏԱՆԻԼԻՅՅԵ

Գուրիէտէ, պիր Լոնարա մէթու-
պունտան ալընմը օլուղու հալտէ, չու-
աթ խոնքի պահա օգունմուշ տուր:

«Եւ աթ խոնքի պիր գալ սաթըլաճագ
միւլէթմէպ օլան լազըրալար սահիհ
ու լալի սահիհ, չօգ տէֆա Ֆրանսա
սէֆարէթ խանէսիլնէ կիրիպ չըգմագտա օ-
լան, վէ Մօրինիկ-բաթ նամ պաղէթանըն
պաշ մու հարիւրի պուլունան Մ. Պուլվիգ,
մէզ քիւր Ֆրանսա սէֆարէթ խանէսիլնէ
էստիրիլէ գալմէ ալընմը արբ տէյի գանն
օլունմագտա օլուղունտան, պէնանընը
ճալիգ կէօրիւրիւմ:

«Ֆրանսա տախիլէ վէքիլ Մ. Բու-
հեր իլէ խարիճիլ վէքիլ սաթըլ Մ. ար-
Բուէն ար Լուխին պէյնիլտէ առնմի իւ-
թիգամ տէրքեար օլմարնա քիմնէ իթի-
մառ իթմէմէքտէ տիր. չիւնքի միւմայի-
լէսիւմ վէքիլէրին իրիլինն տախի վա-
թանըրվէր օլուղունտանը, վէ իմրէրա-
թօր հաղըթէրի խարէսի հաղըրտա
սաթըլ պուլունտալարընը պիլմէքտէ
տիրէր. շէյլէ քի, էկէրչի պէյնիլնտէ
էյլէ պիր զտախիլէթի էֆեար մէվճու
օլմուշ օլա խոն տախի, տէֆի չարէսի-
նէ հիմնէթ խոնճէքիլէրի պէտաար խոն.
տիմէք տիր քի, Մ. ար Մուլիէն խա-
րիճիլ վէքեալէթիլնէ թայիլն զըլնմա-
սընտա պաշգա պիր մանէա վար արբ:

«Չօգտան պէրու մէզ քիւր մէմուրի-
նէթին, բրէնա ար Լաթուր տ'Օվէրնը
իւհտէսիլնէ հալալէ զըլնմագտա սէյ-
լէնմէքտէ խոն. հալ պու քի մէզ քիւր
մէանտէ Մ. ար Մուլիէ կէլտիկիլտէն,
պատէգն նաղարը տիգգաթըմըզ ճարգ
իլէ Բուսիա թարաթընա չէվիլմէլիլիգ:

«Էկէրչի Ֆիլհաղըզա Բուսիա տէվ-
լէթի, չիւնիլէ գատար իթթիլաղ իթ-
մէքտէ օլառ զու խալթը սի քիլ թի գաթ

խոնքէ Էֆեսոստա պուլունան վէքիլէ-
րինէ թայիլմագտա գալիլէր կէօնտէրիլ-
իսէ, իսթանպուլա պուլունտալու միւլ-
տէթի քեալիլտէ, տայիլմա Բուսիա տէվ-
լէթիլնի խոտալարընա իզհարը մուխա-
լիլէթ իթմիլ օլան Մ. Մարգի ար Մու-
լիլնի Բուսիա իմրէրաթօր. հաղըթ-
լէրի նիւաթ ու էֆեարը իլէ, Տէվլէթի
ալիլնիլն ահալը հաղըրէյի սահիհէսի
հաղըրտա իմրէրաթօր Նարոյէօն հաղ-
րէթլէրինէ մալիւմագտ թամմէ վիլէ՛ն-
կիլտէ չիւրհէ եօգ տուր:

«Գուրիէտէ տէրճ օլունան չու ա-
թիլտէքի մէթմուպ տիգգաթա շանան
օլուղունտան, թէրճէմէսիլնի պէնան ի-
տէրիլ:

Փարիս, 12 սեպտեմբեր.

«Կիրիլի Մուսթաֆա բաշա հաղ-
րէթլէրինիլն Կիրիլտէ մէմուրու մախուս
թայիլն պուլունտալար իլէ Պապը-Ալի
թարաթընտան իթթիլաղ օլունան հա-
րաքեաթը աղըրտէ պիլիլն ահալ պիր աղ
վաղըթ իլին թէմիլն իլիլմիլ տիր. չիւն-
քի, պաղը տառալար տայիլմա քէնալիլ-
լէ մախուս օլան ճարգ մէսլէսի գամ-
բանալարընը չալմագլըղա սայ ու իգ-
տամ իթմէքտէ տիրէր. էյլէ տառալար
մէզ քիւր ճարգ մէսլէսի լուլէթլէրինի
քէօլէյի խաթըրտան չըգարմամը իսթէ-
մէտիլլէրինտէն, դաղէթալարա տէրճ իթ-
տիրմէք իսթէրլէր քի, զիհնի եօրուլմուշ
օլան էհալի էվլէլա գաղըրըն ինանըն,
վէ պատէհու, հէրչի պատապատ չու մէ-
սէլտէն տախի պիր տէֆա գուրթուլա-
լում տէմէքլէն չըգըսըն. էյլէ մէսլէ-
լէրի իճաա իտէնիլէր, քէնտի իճաալարընը
իլէրու կէօթիլմէքլիլն եօլարընը տա-
խի իճաա իտէպիլիլլէր:

«Մահը հալին 8 ինտէ չըգարըրըն էն-
տէրանտան Պէլթաէ չու աթիլտէքի ճիւմ

լէ օգունմագտա խոն, եանի «Թիւրքիտա
պուլունան խոնթիլտանլարա պիր նի-
զամմալ վէքիլմէքլիլ մէսլէսի, վէ լալի
միւլաղըրէյի ալընմը արբ. մէզ քիւր
նիզամմալնիլն ահալմընճա, հէր խոն-
թիլտան միլլէթ, Ուլա՛ Պուլգտան խոն-
թիլտանլարը կիլիլ, տայիլմա Սալթանտիլը
սէնիլլէնիլն ու պուլիլլէթիլտէ պու-
լունտալու թաղաթիլտէ, քէնտիլ ուսու-
ու նիզամլարը իւլը. քէնտիլլէրի խոտը-
իտէճէքլէր տիր. Պուլ լաղըրտըլար քէք
պէա տըրլար. էվլէլա չու պիր նիզամ-
նամէ վիլիլլէ՛ն իլուղէթլէրիլլէ սայիլ լու-
ղէթլէրէ տիգգաթ իթմէլիլնիլ, Աճէ-
պա պու մէսլէլիլն լաղըրտընը նէրէտէ
ալըմագտա տըր. Աճէպա կօրչաղ օֆօլէ
գանչէլաթեալընտամը, եօլաա էնտէրան-
տան Պէլթիլն պիւրօսուլտա՛մը (եաղը
վէ մասլահաթը սայիլ, եանի իլ օտա-
ար), Պուլ կիւրիլալիլլէրտէն Բուսիա
էֆեարըլարը գօղմագտա օլուղունտա
չիւրհէ եօգ տուր. Մէզ քիւր նիզամա-
մէկէ թէվիլիլան, հէր միլլէթ քէնտի
քէնտուլի խոտը խոն, վէ պու ճիւմ-
լէ իլէ տախի Սալթանաթը սէնիլլէնիլն
թէպալիլլէթիլտէ պուլունաճագ իմիլ-
աօղլուսու պուլունտանա կիւղէլ պիր շէ-
օլմագ, Պուլ հալ հիւլիլմէթ իլլնտէ
հիւլիլմէթ տիմէքտէն պաշգա պիր շէ-
տէյիլ տիր, վէ Սալթանաթը սէնիլլէնիլն
գուլվիլթ ու գուլտըթիլլիլն օլ վաղըթ-
ճարի օլմագտ, ահալ խէտալի պիր շէ-
օլմագ տըր, շէյլէ քի պաշգա պիր շէ-
լէ հիւլմ իթմէյիլ, իլա կէօլլէլէրէ վէ
լուղէթլէրէ հիւլմ իտէճէք տիմէք տիր.
պուլնարըն քէաֆիլտա տախի, եունան
ֆիլթաօֆլարընտան էօղլիտ նամ ֆիլթ-
աօֆլուլն իլիլ հէնտէսէսի կիլիլ գուրու-
մուշ վէ թանգիլմ օլունմուշ օլան օնու-
լարտան իպարէթ շէյլէր տիր:
«Իլլէ պուլունան խալաթը, էնտէրան

տանս Պէլժ մահը հալին իպիթիտասը թա-
րիխիյէ Պէլժը տառտան պիւ մէքթուպ ալա-
րագ, անըն ծնունտա չղարըւան նիւսիւ-
սինտէ, հիւքիւ մէթ իշինտէ պիւ հիւքիւ-
մէթ իսթէ մէքթուտէ զիւտտէ իշերու կի-
տէրէք բէյլապէրլէյէ չղըքըքը, վէ «Ա-
վըսթըրիա իշ թիւրքիա պիւ կիւն տէյիլ ի-
սէ տիկէր պիւ կիւն պիւ կիւրիւլտիւ իշ
տէվրիլէճէքլէր, վէ էվրոպանըն մուվազէ-
նէօինի պօզաճաղլարտըր պու թէ հիւքէնին
էկէր էօնիւնիւ ալմագ իսթէրլէր իսէ,
տիպլումթլար պիւ թուէնա ԳօնՖէտէրա-
սիօնու թէշքլինէ թէշէպպիւսէ պօրճու-
տուլար, չիւնքի Շարգ թարաֆընըն, . .
Էնիտէն քէսպի բուհ ու հաւաթընը
անձագ էօյլէ պիւ ԳօնՖէտէրասիօն մուճիպ
օլապիլէճէք տիւր ք տէմիշ տիւր, իմոի,
իշթէ կէօրմէքտէսինիզ քի, չու թէվա-
թուրլար բէյլապէրլէք տէրէճէսինտէն,
գապլէլ վուգու պիւ չէյի քէսափիլէն պիւ-
մէք վէ խապէր վիւմէքլէք տէրէճէսինէ
վասըլ օլմուշ, վէ պինտէնալէյի Ավըսթ-
րիա իշ թիւրքիտէնըն խարապիյէթի-
տէ խապէր վէրիլմիշ տիւր, վէ չու տա-
իի աշէքեար կէօրիւնմէքտէտիւ քի, Բու-
սիա, տէվլէթէյի միւշարիլէյի հաւեր, աշ-
նի մուհապպէթ իւզրէ սէվմէքտէ տիւր,
Շուէնա տաիի տիգգաթ իթտինիօ մի,
շէյլէ քի Բուսիա տէվլէթի, քէնտի բէ-
տէրանէ վէ ինսանիյէթէրանէ գալրէթ
ու չէվգինտէն նաշի էվրոպանըն մուվա-
զէնէյի հալի էֆրեարընա սարֆը էվ-
գաթ ու էգհան իյլէտիքտէն պաշգա,
գաթէն հաղըրլարմըլ օլան պիւ թէրթիպ
հաղըրնտա տաիի քէնտի տըղույի խա-
լիսանէսինի պէեան իթմիշ, Էանի, ա-
գըպէթքեար աղըրնտան գաշըրտարգ,
Թուէնա ԳօնՖէրանսիօնու էլգէմիյէթի-
նի իգըար իյլէմիշ տիւր,

«Տէվամ իտէլիմ մէգքիւր զագէթա-
նըն սէյլէտիքլէրի պէեանընա»

«Ֆազաթ Գանտիտա վուգու պու-
լան իիթիլալ պուրտա պիւյիւք պիւ
ճուշիշի (գայնաեքշ) պատի օլտուգու-
տան, Սըրպ հիւքիւ մէթի հէր թարաֆ-
տան սըգըշարագ չու հալի հաղըրտան
իսթիֆատէ իթմէյէ պաշլամըլ տըր, Պու-
ճիւմէ իլէ տաիի, Էալընըգ իգպալ գու-
շուէնու տըգասընա տիւշմէքլէյէ գանա-
տթ իթմէտիկինտէն, քէնտի գուվլէյի
ասօկէրիյէսինէ, պու կիւն քի մէվճուտ
պուլունան 100 պին նէֆէր միլլէթ ա-
կէրիյէ թագվիյէթ վիւմէքտէ տիւր, Բու-
սիա տէվլէթինին, Սըրպ միլլէթ ասկէրի
հաղըրնտա տէրքեար օլան գալրէթի մա-
լիւմ օլտուգու կիպի, ասաքիւրի մէրգու-
մէ իշին սիլաշ վիւմէք իսթէտիկի, վէ հաթ-
թա թիւֆէնքլէր տաիի կէօնտէրտիկի
մալիւմ տուր»

«Պիթէրիլիմ մէգքիւր զագէթանըն
օլ պապտէ սէյլէտիքլէրինի»

«Պու հէնկեամտէ, հիւքիւ մէթի

մէգպուրէ, քէնտի էթրաֆընտա պուլու-
նան մէմէքթլէր իլէ հիւանի իմթիգաճ
իւզրէ պուլունմագլըղա սայ իթմէքտէ
տիւր, Բրէնա Շարլընը թէպրիք իթմէք
իւզրէ Պիւքրէշէ վէքիլէր կէօնտէրիտիկի
կիպի, բրէնա միւշարիլէյի թէպրիք ի-
շին, Գարատաղ պէյի թարաֆընտան տա-
իի վէքիլէր կէլմիշ տիւր, Արշիմանտիլթ
Տուշիտ (բանալապիլթլըք բօլիթիգասըն-
տա արշիմանտիլթլէրին նէ տօլապլար չէ-
վիւտիքլէր մալիւմ տուր) մէրգում վէ-
քիլէրին պաշլարնտա պուլունտուգու-
հալտէ Նօվիգատտան կէշէր իքէն քէնտի
տուաւընը օգուտուշ (տաշիմա տուա),
վէ մէգքիւր տուանըն իճրայէ կէլտիկի
մահէլտէ, Մաճարիսթանըն վէ Սըրպիս-
թանըն հէր թարաֆընտան կէլմիշ օլ-
տուգլարը հալտէ 400 նէֆէր շահիրտան
հաղըր պուլունմուշ տուր»

«Իշթէ կէօրմէքտէսինիզ քի, Թուէնա-
նըն աշաղը թարաֆընտա իսթի պիւ
հալ պուլունմագտէ տէյիլ տիւր, վէ քիւ-
շիւք պիւ սէպէպտէն պիւյիւք պիւ ույ-
ղուսուգլուգ գուհուրա կէլմէսիտէ իհ-
թիմալտէն տիւր»

— «Սէպտեմբեր 11 ի թարիխիյէ
թարաֆընտա Գանտիտան չու աթի-
տէքի մէքթուպ կէլմիշ տիւր»

«Տիւն տէյիլ էվլէլէք կիւն, սապա-
հըն սաաթ օն պիւրիտէ տաքիւր իլէ
Բուլար պէյինտէ հարաքեաթը խասի-
մանէ պաշլամըլ տըր, Գափա Էէտի սա-
աթ սիւրիւպ, Ֆէրտասը կիւնիւ Օս-
մանը ժէնէրալը թարաֆընտան վուգու-
հալ չու աթիտէքի սիեագտա Գանտիա
բաշասը հաղըթթլէրինէ պէեան գըլընմըլ
տըր, «Պէն մայիլէթիմտէ պուլունան ա-
սաքիւր իլէ պաղը մէվգըլարը թուլթմաեա
կիթմէքտէ իքէն, Բուլար պիլգէ, իւշ
տէֆա «կէրի» չէքիլինիզ» տէյի պաղըր-
տըր, Պէն թապիթիլէ կէրի չէքիլ-
մէք իսթէ մէտիկիմտէն, Բուլար թա-
րաֆընտան պիւ թիւֆէնք բաթլատը,
վէ ասաքիւրտէն պիւրիսինին սօլ գօլունու-
եարալատը, Պուլուն իւզէրինէ պէնտէ
մէրգուման իւզէրինէ աթէշ օլունմասը-
նը էմր իյլէտիմ, Գափա Էէտի սաաթ
սիւրտիւ, վէ Բուլար տարմատաղըն օլ-
տուլար, վէ մէյտանը մուհալէպտէ
630 նէֆէր մէվթա վէ 370 նէֆէր տա-
իի մէճրուհ պըրագտըլար, գափա պիթ-
տիկինտէ իքի Էիւգ նէֆէր գատար Բուլ-
լար, սիլահաղ օլտուգլարը հալտէ, տա-
լիւրէյի իթաաթա տաիիլ օլմագ իսթէ-
տիլէր իստէ, գապուլ իթմէտիմ, Պա-
տէհու պիւ թագըմ Բուլմ Ֆամիլեալա-
րը չօճուգլար, գարըլար վէ իիթիեար-
լար պիւրիքտէ օլտուգլարը հալտէ, վէ
կէօլէրինտէն Էաշար տէօքէրէք, իմ
տաա ու մուալէնէթ իսթէտիքլէրինտէն,
մէրհամէթի գալպիյէմտէն նաշի բէճա-
լարընը գապուլ իլէ, չատըրլար ալթըն-
տա րահաթ իթտիլիպ, վէ Էանլարընա

ասկէրտէն պէքճիլէր գօյտուրթտում»

«Մէմէքթուտէ պուլունան պէշ ալ-
թը Էիւգ քիշինին հաղըր պուլունմասընա
հիւմէթ պուլունմանըք բէճա իտէրիմ,
գիւրա, հինի իգթիգատէ մէրգումանը իս-
թէյէճէկիմ»

«Պիւ պու թէպիլղաթա նէգարէն,
բուլարտան օլ գատար չօգ քիշի գայ օ-
լուպ, վէ Օսմանլըլարտան իսէ օլ գատար
աղ քիշի թէլէֆ օլմուշ օլմասընա ինա-
նամսերգ, Պու թէպիլղաթտան մագսէտ,
Օսմանլը Էհալիսինին աթէշի հէյճանընըն
թէսկինիտուկի թէֆէքքիւր օլունմագ-
տա տըր»

«Ֆէրտասը կիւնիւ սապահաբըն թէք-
րարէն աթէշէ պաշլարնտա պիւշամա գա-
տար տէվամ իթմիշ տիւր, քէգալիք սալը
կիւնիւ, Շէհրտէն Էանի բաշա հաղըթթ-
լէրի թարաֆընտան Էհալիտէն օլան 7
պին քիշիէ սիլահալար վէրիլէրէք, ասաքի-
լին Էանընա կէօնտէրիլիշ, վէ պու թէր-
թիպլէ, պաղը ույղուսուգլուգ սէպէ-
պիյէթ վիւրէճէքլէրի իհթիմալտէն պու-
լունան աաալար չէ հիւրտէն տէֆ իթիլմիշ-
լէր տիւր»

«Գանտիտա Էթրաֆ ու Էքնաֆտան
40 պին գատար իսլամ թէճէմիւ իթ-
միշ օլուպ, վէ մուհաֆըղ ասկէրի օլա-
րագ իսէ, անձագ պէշ ալթը Էիւգ նէ-
ֆէր ասկէր պուլունմագտա տըր, Օս-
մանլը Ֆամիլեալարը տաիի, զագապնաք
պուլունան թիւրքլէր թարաֆընտան պիւ
ֆէնալըգ գուհուրա կէլմէսին տէյի գօրգ-
մագտա տըրլար»

«Պիւ այտան պէրու Բուլարա 7 պին
ատէտ թիւֆէնք իլէ 300 ֆըքը տաիի
պարութ թէպիլմ օլունուպ, վէ Շիւրտա
սէյլէտիկինէ կէօրէ, Էաղընտա մէր-
գումանէ 10 պին ատէտ թիւֆէնք տա-
հա վէրիլմիշ տիւր»

«Զօրպալարըն պիւ պանտէրալարըն-
տա տէօրթ տէվլէթին ընէքլէրի պուլու-
նարապ, պիւ խաշ բէսմ իթէշքիլ իթմէք-
տէ տիւր, չէյլէ քի Ֆրանսըգալարըն պան-
տէրապը ընէքլէրի Էօգարտա, Բուսիանըն-
քիյէ ինիլիթէրրանընքի իքի Էանլարտա,
վէ Էուանիսթանընքի տաիի աշաղըտա
պուլունմագտա տըր, վէ մէգքիւր պան-
տէրանըն օրթաօրնտա տաիի Ալիգ Թէս-
լիսին բէսմի կէօրիւլիւպ, վէ չու «Էա-
րապալ, սէնին Էհալինի գուլթար, վէ
սէնին վէրասէթիլին միւպարէք գըլ» քէ-
լամլարը օգուլունմագտա տըր»

Գաւրիլէ

— «Կիւրիտ ճէգրիւ սինտէն վարիտ օլան
էն սօն խապէրլէր իւզէրինէ, իսեանէ չը-
գըշանլարըն մաթլուպլարը իթասընա սէ-
րիան հիւմէթ պուլունմասը Էլգէմիյէթ-
թի աղիմէսի Պապը-Ալի նէգտինտէ քէսպի
Էհէմիյէթ իթմէքտէտիւ Էահա բաշա
հաղըթթլէրի կիւրիտէն պուլունան ասաքի-
լէ գօմանտան թայիլին պուլունմուշ իսէ-
տէ, մէմուրիյէթի մէգպուրէճէ լիեագա-

Թը մաթիւ պէսի պուլունմար շիւբհէլի պուլունտուղունտան, հէնուգ իսթանպուլ տան այրըմագտան էվէլ ազլ օլունմուշ, վէ եէրինէ Եանեաւա զօմանտան պուլունտան Մէհէմէտ բաշա հազրէթլէրի թային գըլունմը տըր:

« Մահէլ ի մէզպուրտէ պուլունտան աւարի տախի քեաֆի սայըմաւորընտան, բաղար կիւնիւ տէօրթ թապուր բիեաւտէ ասկէրի Բէյքի Չաֆէր վէ Մուսալիի Սիւրուր նամաւն Ֆիրպաթօնլար իլէ օլ ճաւնիպէ կէօնտէրիլի տիր: ասաքիլի մէր գուլմէ իլէ պիրիքտէ պիր գըլթա տախի լէվագիմաթը հարպիլէ սէֆինէսի կիթ միշ տիր:

« Տիւնքի սայը կիւնիւ էօյլէնտէն սօնրա, Պապը-Աիտէ սէօյլէնտիկինէ կէօրէ, Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրիի պիհուտէ պիր մէմուրիյէթ իլին Գանէաւ եա կէօթիւրմիւշ օլուն վաթօր, Կիրիտ վալիսի իսմայիլ բաշա հազրէթլէրիի քէնտի սատրաբիսինտէն (սատրափահանութիւն) գուրթուլուն իլին Պօղազ-Իլինէ կէթիւր միշ տիր: Պու հարէքէթ շիմսի էօյլէ պիր հէյնէթ քէսպ իթմէքտէտիր քի, անըն աղըրըղընը հի պիր ըսմի եախօտ զայրի ըսմի ըրտաւ հաբաեաւմաեաւազ տըր:

« Պու ճիւմիլ իլէ տախի, ճէգըրէյի մէզպուրէ Եունանլարը թարաֆընտան վարիտ օլուն խապէրլէրէ կէօրէ, վէ իհթիւրազ իւզրէ, հէր նէ գատար մաթիւպարը գապուլ օլունաւորընը պէնան իլէմէքտէ իսէքտէ, մատաքի ըսմի վէ միւսքիթ պիր խապէր եօգ տուր, պիգիմ կիպի զազէթամըզ օգուեանլարըն տախի քեամիլէն իթիմաւ իթմէյիպ շիւբհէ իւզրէ պուլունմագըղա մէզպուր օլունազլարը պի իշթիպաւ տըր: »

Իւլաւի Հէրաւ:

— Աւորըղմըզ մալիւմաթը սահիհէլէ նազարէն, Հօլասեան վարդապետ իսթանպուլ կէլիշ տիր:

— Պու կիւն պիր դաշ սաաթտան սօնրա պիլ զազէթամըզ տահա չըգաւազ տըր:

— 114 նիւմէրօլու Մանգուլմէտէ տէրճ իսիլէն Չարսանճազ մէթթու պուլունտան պազըլէսի:

Խուշճի աղասը Սոման իլէ Բաղնիք աղասը նէճիպ իթիլիլէրի զատտարըզլարըն ճէգաւընը կէօրմէք, վէ աղափաթը սայիլէլէրէ շու զատտարանէ հալէքէթլէրտէն Ֆերադաթ իթմէլէրինէ պիր նիւմուէն օլմագ իլին միւշարիլէյ հազրէթլէրի պիր լիքտէ Էրզինկեանա կէօթիւրտիլէր իսէտէ օրտուլի հիւմանուլի մէզքիւր գայիմմագամը սաաթէթլու Էտհէմ բաշա հազրէթլէրի մարիֆէթիլէ, եինէ Խուրշիտ բաշա հազրէթլէրինէ միւրաճաւթ օլունմագըզըն սայը վէրիլիպ իլթիֆաթլա Չարսանճաղա գօնագըղընա կէօնտէրիլի օլար: Շիմտի Էտհէմ բաշա հազրէթլէրի իշիտիւ Եօրմու աւճէպա Խուշճի աղասընը իլի

նէֆէր խրիթիւանը տարպ իսիպ էօլիւմ հէյնէթինէ պըրագտըղընը:

Էտհէմ բաշա հազրէթլէրի Փաշափանքը իսհազ պէյի խէլասընա էգ ճան ուտիլ հիմմէթ պուլունտագտա իսի: շիմտի նէ Եօլար իլէ Ֆուգարանըն գանընը իլմէքտէ օլտուղունու պիլիմի, Ֆուգարա Մուշոյ Հասանըն ճէպընէ գարընը տէօրտիւրիւպ, բըրթը վէ օղուլու շաղլարընը տըշարը աթտըղընտա, հիւլիլմէթէ կիտէրէն, իւշ նէֆէր հայտուա խըզմէթ քեարլարընը կէօնտէրիպ, պէն հիւլիլմէթ պիլմէմ տիլէրէք, տէօլէ տէօլէ կէրի չէվիլթմէսինի, վէ Սալաւ Միւլըն իլէ Պօնաւը Մանուկա իսապէր կէօնտէրիպ, « Էվէրիստէն չըգընլար, Եօլասա գըլըն կէօթիւրիւր հափուլուն օրթաւընտա եաթըրը տէօլէ տէօլէ ալաթլարընը . . . բըրթըլարընը տըշարը աթտըրմ տէյի հայգըրմասընը իշիտիւօրմու: Պալըշէ աղալարընը աշալըն թաշըրինէ կիտէն միւլթէգիմի տէօլիւպ կէրի չէվիլթմէրիտէն խապէրի վաթմը տըր: Իսմայիլ իլ վէ Բէօտէրէճ աղալարընը իլի իւշ նէֆէր Ֆուգարալարը տէօլիւպ բէրիշան իթմէլէրինտէն մալիւմաթլարը վաթմը տըր:

Պարի պուլ գատար հիմայէ վէ թասահուպ իտէր իսէ, Ֆուգարաեաւա թէաատի իթմէլէրի իլին նասիհաթ իթմէ օլմագ մը: Սաաթէթլու Խուրշիտ բաշա հազրէթլէրինի Ֆասլ իսիտօրուգ, նէ եափսըն, տիկէրլէրինտէ մէճագաթ իլին կէօթիւրտէյիտի, Փէրի, Բաղնիք վէ Խուշճու աղալարը կիպի իլթիֆաթլա տէօնէճէքլէր իսի: նէ կիւզէլ օլունտու քի օնլարընա կէօթիւրմէսէյիտի: Շիմտի պիւթիւն պիւթիւն գօրգու գալմաւորընտան, իսթէտիլէրինին պէշ գաթընը եաբմաեա պաշաւորըն:

Միւշիւր գայիմագամը, փաշայի միւշարիլէյ հազրէթլէրինի գանտըրըպ թահրիք իտէն Չարսանճաղը տէօրտիւնճիւ օրտուլի Հիւմայուլ սիւվարի պին պաշը սը Էօմէր Էֆէնտիյի ունուլթամըշըղ տըր: վէ քէնտիսինտէն ըէճա իտէրիլ քի, էկէր եազտըղը թահրիւթլարըն տուլթլէրի քէնտիսինտէ վար իսէ, Իսհակ պէնէ եազտըղը սէնէ 81 թէմուլ 24, աղօթօս 21 վէ իլուլ 1 թարիլիլ թահրիւթլարընը գօփեաւընը կէօգտէն կէլիլէրէք, շու Չարսանճագտան էլ չէքսին, էկէր գօփեաւը եօգ իսէ, զազէթալար վասթաւընլա իլան իլթիլիլթմ վէ օլ վագըթ ճիւմէլէ ալէմ օգուսուն: Պու թահրիւթլարտան պաշգա, լէվ Ֆէն պէշ պէնտի շամիլ պիր փուսուլա վար, անը տախի խաթըրտան չըգարմաեաւագ օգուսունա հիմմէթլէրի նիեազ օլունտուր:

Պին պաշի միւշարիլէյին շիմտիլէ գատար Չարսանճագ աղալարընը աղաւ:

լսեւալ, Ֆուգարաեւր էգմէյէ սէպէպիլէթ վէրմէլէրի բէք աղ կէլիլտէ, պիրատէրի Հիւսէյին աղանըն իւհտէսինէ Չարսանճագ միւթիլիլինին իհալէ պուլըլմաւսը իլին, միւշիւր գայիմագամը հազրէթլէրի թարաֆլարընտան աշուրի տէրէճէտէ խաքիւրայի վիլայէթէնաւիլէ իլթիմասլար իլթիլիլա, մէսմուաթա նէգարէն, աէրտէթի իճրատա տըր, էկէր սահիհ իսէ, պին պաշի միւշարիլէյ իսթէտիլի իլիլին իւզէրինտէ տահա զիեաւտէ սէրպէսթմէ օյնասըն: շիւնքի էվէլէքի միւլտիր էճնէպիտէն օլուպ, պիրատէրի գալին բէտէրի աւճէսի վէ էնիլթմէլէրի քէնտի իլթիմասըլա գազաեա մէճիւ ազաւը նասպ իլթիլիլիլ իսի, վէ շիմտի միւլտիրտէ քէնտի Ֆամիլեաւընտան օլտուղու կիպի իշ պիլթէր, մէճիւ միւլտիր քէնտի Ֆամիլեաւընտան Չարսանճագ աղալարընլա իլթիլիլա իսիպ, հէման միւլմայիլէյ Էրզինկեանտան, վէ պուլըլարտա պուլաւտան պիր պիրլէրինի գօլաշտըրաւագ, էնիլայի իլէր էթօիլէր: Նասրէտտին խօճանըն պուլըլարտուղու կիպի, « գալըն, սէն իլէրաէն, պէն տիշարտան էվմամուր Էտէլիմ: » Ֆուգարա թէշքիլալթը ճէտիտէ նիգամը իւզրէ, միւլմայիլէյ հին Ֆամիլեաւընտան պուլըլունան մէճիւ ազալարընը ազլինէ ալպուքէշ իլէն, շիմտի իսէ պիր միւլտիրլիքտէ մէյտանա չըգտը: պիր օլաուեա գարշը Չարսանճագ Ֆուգարասը նէ եաբսըն, օքի վազիթէ վէ մէմուրիլէթտէն խարիճ, միւլթիլէ մէմուրիլէթլէրինէ գարըշըպ, աալա միւրաճաւթ իթմէքսիլին քէնտի պաշլարընա իշ կէօրիւեօր: Շիմտիտէ մէսմուաթա նազարէն Փէրի աղասընըն վէ Խուշճի իլէ Բաղնիլ աղալարընը մատտէսի ալէլ խուսուս միւլտիրլիք մատտէսի իլին, գայիմագամ Խուրշիտ բաշա հազրէթլէրիլէ աշըգտան աշըղա պօղուշուպ, Էտհէմ բաշա հազրէթլէրի կիւլա տէվէթլու վալի բաշա հազրէթլէրի իլէ կէօրիւշմէք իւզրէ, Էրզուլմա թէշիլթ պուլըլարմուշար, քեաշքի պիրլիքտէ Էօմէր Էֆէնտիլիտէ կէօթիւրտէ իսի, շիւնքի օտահա էյի պիլիլ թաթլը չէրպէթ իշիլմէնին աւտէթինի, էկէրլի օրտուլի Հիւմայուլն պէօյլէ միւլթիլէ իլէրինի քէնտի ըյ ու թէտուլիլէլէ ալպ սաթաճագ իսէ, Տէվէթի Ալիէնին վահի Էէրտէ մէաշ վէրիպ, պիրտէ միւլթիլէ գայիմագամընը Էրզինկեանտա թայիլին իթմէսինտէն Ֆայիլտէ նէ տիր, ըէճա իտէրիլ քի շու Ֆուգարալարտան էլ չէքսինլէր, վէ պիլլէրտէ պուլ պիրլինճի տէֆա գալէմէ ալտըղմըզ քեաֆի աւտ իտէլիմ, Եօլ իտէ հէր պիր շէյի մէյտանա աթարըզ, զիւրաւրթըզ պուլազ քէմիլէ տաեանտը:

Էֆէնտիլմ, կիւնտէն կիւնէ զուհուրա կէլէն վուգուաթլարըն գալէմէ ալընմասընը միւլթիլի օլմաւորընտան պաշ:

գայ, զաթընըղտա թաճիզ իթմէմէք
իւզըն, հէր նէ գատար մուֆասալ եա-
զըլոր իսէտէ, Չարսանճադ մէսէլէսի իլէ
ֆուզարանըն սըզըլորսընա նազարէն,
բէք մուլթասար կէօրիւնմէքտէ տիր,
իմաի լութֆէն իլանընա հիմմէթ պու-
յուրմանըզը իսասէթէն ըէճա իտէրիզ:

Մէզքիւր թէլէկրաֆ իլէ մէքթուպ-
տան, Չարսանճադըն իւշ տէօրթ սէնէ-
տէն պէրու հալեա նէ հալտէ պուլուն-
տուղու, վէ տէրէպէլէրինն էվլէլէրին-
տէն զիեատէ քէօպի նուֆուզ իտէրէք,
տաճա զիեատէ ճէպպարլըզ վէ գալըմը-
զա պաշտորըլարը կէօրիւնմէքտէ տիր:
Շու եազըլանըլարտա պիր միւպալաղա
պուլունմատըզը թադտիրտէ, աուպէթ ու
մէրհամէթի Սալթանաթը սէնիյեթէյէ
պիւթիւն պիւթիւն մուղայիլ օլտուգ-
տան պաշգա, պէօյլէ պիր սահիպ գուտ-
րէթ վէ լութֆ ու ինայէթ Տէվլէթ մէ-
մալքընտէ, օն պէշ երկիրմի նէֆէր հայ-
տուտ վէ չօպան մադուլէսինտէն օլան
ղատտարլարըն պու տէրէճէ զատտարլըզա
ճիւրաթլարը վէ եաշտեա պիլմէլէրիադը
պէնիի աուտմէ տալի քեամիլէն մուղայիլ
պուլունտուղունտան, աճիլընտէ վէ իս-
լիսանէ, Պասլը-տիլինն նազարը տիգզա-
թընը թէքըրտէն տալէթ իտէրիզ:

Աղգատէր Մասիս տալի, աճէպաքէն-
աի վազիթէսինիթանընտարազ, վէ Չարսան-
ճադըն հալէրի իւզէրինն գալէմ օյնատա-
րազ, մէրհամէթի Հիւքիւմէթի սէնիյեթէ-
ի տալէթ իլէսէ օլմաճ մը...

... խմբագիր

Այս երէքշարթի օրը՝ սովորականէն ա-
ւելի տխուր յուզարկաւորութեան մը ներկայ
գտնուելու տարապայման կսկիծն ունեցայ:
Հանգուցեալը՝ մեր կեանքարացի բարեկամնե-
րէն Քեանեան մեծարգոյ Յովհաննէս ա-
ղային եղբայր կարապետ աղան էր, որ ներ-
կայ ամսոյս 4 կիրակի օրը իրիկուան դէմ,
Չամլըճայի մեծ ճամբուն իճատիլէի մօտը
գտնուած մասին վրայ կառքէ մը կոխուելով
անբուժելի կերպով խորտակուած ու ճգմուած
էին իր քիթը, բերանը, ծնօտը, ակունե-
րը, քիմքը, չրթունքը եւայլն:

Թէպէտ հարուածին սաստկութիւնը միայն
այսչափով ալ կը յայտնուի, բայց որովհետեւ
օր անցնելով ամեն մարդ կսկսի եղելութիւ-
նըն իր ուղածին պէս պատմել, կը փութամ
նոյն ցաւալի դիպուածն իր բոլոր պարագա-
ներովն հաղորդել ձեզ ականատես վիսնե-
րու պատմածէն քաղելով:

Նոյն օրը իրիկուան դէմ նախկին Ներ-
քինապետ Բասիմ աղային ընտանիքը՝ եր-
կաճի կառքով մը Հայոց գերեզմանատան
դիմացի թատրոնին առաջները կեցած էին,
մէյ մ'ալ յանկարծ ձիերը խրոչելով եւ վեր-
ջին աստիճան կատարելով, իճատիլէի ճամբան
բռնեցին ընդդէմ ճգանաց կառապանին եւ
իւր քովը նստող ընկերին: Կառապանը ամե-
նայն զօրութեամբ կառքը կեցընել աշխա-
տած պտինը, երասանակները՝ որոնք կե-

րեւի թէ պէտք եղածին չափ դիմացկուն
չէին, խղեցան եւ անկարարանոց ու կատա-
ղի ձիերն այնպիսի սաստկութեամբ վազել
սկսան, որ իրենց լծուած կառքը՝ փոխանակ
իր անիւներուն վրայ դառնալու, կարծես
թէ օգոյն մէջէն կերթար: Կառապանն այս
միջոցին ուրիշ բան չէր կրնար մտածել,
բայց եթէ քաջութեամբ իր նստած տեղէն
վար նետուիլ, եւ ձիերուն սանձարձակ ըն-
թացքը արգիլել՝ անոնց դէմ կենալով, սա-
կայն խեղճն իր քաջութեանն գոհ գնաց եւ
մէկ երկու տեղէն ջախջախեցաւ: Հատ չի
քշեց իր ընկերն ալ նստած տեղէն վար գը-
լորելով՝ մի եւ նոյն դժբաղդութեան հանդի-
պեցաւ:

Ապերասան ձիերն՝ ալ այնուհետեւ ի-
րենց հաճոյքին ձգուած, այնպիսի բազմա-
մարդ ճամբու մը վրայ՝ իրենց սմբակներուն
եւ կառքին անիւներուն ներքեւ չորս հինգ
հոգի ծանրապէս վիրաւորեցին, որոնցմէ մէկն
էր հանգուցեալ կարապետ աղան: Հարուածն
այնպիսի ելեքտրական արագութեամբ վրայ
հասած էր, որ խեղճերը՝ զիրենք սպառնա-
ցող կատաղի կենդանեաց առջնէն փախչե-
լու ժամանակ չէին ունեցել: Իսկ այն բազ-
մաթիւ անցաւորները որ հագլեւ հալ ճողոպ-
րեցան այն անակնկալ հարուածէն, չեմք
սխալիք եթէ ըսեմք որ կրած սարսափնուն
դեռ այսօր իսկ ստերինն ահուդողով կը բա-
բախէ:

Ձիերն՝ երկու կառապանները եւ չորս
հինգ անցաւորներ ծանրապէս վիրաւորուելով
գետին փռելէ ետքը, կառքէն բաժնուել
էին, եւ իրենց կատաղութենէն այն աստի-
ճան աչքերնին մթընցեր էր ու չէին աւա-
նել, որ քիչ մը հեռուն գտնուած խանու-
թի մը պատին զարնուելով՝ մէջէնն մէկը
չարաչար վիրաւորեցաւ եւ երկուքնին մէ-
կանց գետին կործանեցան:

Առկին՝ շուկայէն եւ չրջաղայութենէն
գարձողները ողորմի փտնաւորներուն քով
խրոչելով, եւ այնպիսի դաւարազէպ եւ
զարհուրելի հարուածի մը տարաբաղդ զոհ-
րուն գիտուն վերեւը կեցած, եւ ոմանց ար-
խաշաղախ տեսիլը նկատելով, ոմանց կրս-
կըծապին հեկեկանքն լսելով՝ զրիթէ ամէնք-
նին ապշած եւ փաթիլի օգնութիւն մը ան-
գամ ընելու անկարողացած ատեննին, Բէ-
րէեան մեծարգոյ Ռուբէն աղան նշանաւոր
անձնութեամբ մը վրայեցաւ, եւ չուար-
եալ բազմութեան մէջ տեղէն՝ ի քիթիւ ա-
կան վտանգեալ եղկելեաց քով խոյանալով,
զանոնք իր տունը փոխադրել տուաւ, եւ
ինչ կերպով խնամել հարկէր նէ, առանց
վայրկեան մը կորսնցուցնելու եւ առանց մէ-
կու մը օգնութեան դիմելու արիարար եւ
մարդասիրաբար խնամեց. եւ թէպէտ վի-
րաւորաններուն վիճակը աստիճանաբար ի-
րարմէ ծանր ըլլալով պարապան խիստ ստի-
պողական ալ էր նէ, բայց եւ այնպէս Ռու-
բէն աղան ոչ միայն իր վիրաւորութեան
արհեստը դործածեց, զոր քաջ դիտէ, այլ
եւ մարդասիրական աղնիւ զգացունքներով
զառուած իր ողորմելի հիւրերը սիրալիւր ըն-
դունելութեամբ վար դրաւ իր տանը մէջ,
մինչեւ որ վիրաւորելոց ազգականները եւ

ծանօթները եղելութիւնն իմացան եւ չնոր-
հակալութիւն յայտնելով առ Ռուբէն աղայ
իւրաքանչիւրն իրեն հիւանդին հետ ընկե-
րութեամբ մեկնեցան:

Մենք ալ իբրեւ ականատես վկայ մեր բա-
րեկամաց մէջէն շատերուն հետ հրապարա-
կաւ չնորհակալութիւն կը մատուցանենք
մեծ: Ռուբէն աղային իր մատուցած մարդա-
սիրական ծառայութեանցը համար, որոնց-
մով անցեալ տարի եւս փայլեցաւ Գումգա-
բույի դուրը գտնուող Աղգայնոց համաճա-
րակ հիւանդութեան միջոցին ցոյց տուած
անձնութեամբը, զոր Մասիս լրագրոյ
միջոցաւ լրաբերան կը գովաբանէր նոյն տեղի
Թաղ. խորհուրդը:

Հանգուցեալ կարապետ աղան չորս աղ-
ջիկ կը թողու, որոնք արդէն իրենց մայրը
կորսնցուցած էին անցեալ համաճարակ հի-
ւանդութեան ատեն:

Միւս վիրաւորեալներէն երկուքը Տաճիկ
Ջրկիւրներ են, եւ մէկը Միւրան անուն Հայ-
ազգի տղայ մըն է, ասոնց երեքն ալ դժուա-
րաբուժելի վիճակի մէջ կը գտնուին, ինչպէս
կառապանը եւ իր ընկերն ալ:

Իսկ կառքին մէջ գտնուող ընտանիքն
երբէք վնասուած չէ. կրածը սոսկ երկուդ
մըն է միայն, որ մէկ կառքէն դուրս գտնուող
անցորդներն անգամ չկրցան աղատ մնալ:

Ընդունեցէք խորին յարգանացս Հաւաա-
տիքը:

1866 սեպտեմբեր 8
Իւսկիւտար

ՄԱՆՁՈՒՄԷՆ ԵՄԱՍՈՒՄ ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Փարիս, 20 սեպտ. սապահին սաաթ 3
վէ 55 տողըգաւորնտա:

Ստանլը ֆօնտօյարը:

Լօնտրա 521-8

Փարիս 55

Հոլտեմբերտէ գուբօնլարըն թէտիլէսի
թէլէսիլ օլունուտէ տուր (1):

Ֆրանստան ալընան խապէրէ կէօրէ,
Բալէրմօ իլէ իսթիլաթի հալեա քէսիք տիր:
Ասաքիր չէրին իլինտէքի պաշլըճա մէվլը-
լարը չիֆօ իթմէքաթ տիր: Եւնիտէն չօգ աս-
կէր սէվի օլունուտէ տուր:

(1) Պու գուբօնլարըն հոկտեմբերտէ թէ-
տիլէսի օլունուտեաճաղը հալատիսինտէ պիր
եանըլըզ օլմալը տոր. դիրա էկէր պիր եան-
ըլըզ օլմալը օլմալա խոթ, Լօնտրանըն ֆիւսա-
թը տաճա զիեատէ կիւքալէ օլմալ. վէ փա-
րիսինքի տուլի աւերն 48 ի թէլէկրաֆը կի-
պի գալամազ խոթ:

Պունտոնտա գաթիլնազար պուրասա Պանգ
Օթթօմանա պու իուտուտ սիւալ օլունուտե-
տա, գաթան էօյլէ պիր չէյ օլմալըզ, իլա
ֆայիլէրին վէրիլէճէկինի պէեան իլէմիշ տիր:

Մէզքիւր թէլէկրաֆըն Ֆրանսըզճասըն-
տա «աժուրնէ» եազըլմըշ իսէտէ, «աս-
սիւրէ» օլմալըզ իքէն էօյլէ եազըլմըշ օլ-
մալը տիւլիւնիլմէքտէ տիր, չիւնքի «աս-
սիւրէ» օլունուտէ հալտէ, ֆայիլէրին վէ-
րիլէճէկի թէլէմիշ զըլմըշ տուր տիւլէք օ-
լունալ, վէ օլ վազըթ աէրքեար օլան ֆիւսա-
թա վէ ազլէ մուվաֆթ օլմալընտա չիւր-
հէ եօզ տուր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ 3. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆԷՆԷ
ՓԵՏ-ՕՒԼԱԿՏԱ ՏՕՂՈՒԻ ԵՕԼՅԱ, ՅՕԹՕՐԱՆ ԶՅՏՈՒԼԱ
ԳՐԱԿՏԻԼԷՐ ԳՐԵՂԵՐԱՏԱ ՆՈՒԵՐՕ 519: